Kidutuksen vastainen komitea

Loppupäätelmät Suomen seitsemännestä määräaikaisraportista*

1. Kidutuksen vastainen komitea käsitteli Suomen seitsemännen määräaikaisraportin (CAT/C/FIN/7) 1464. ja 1467. kokouksessaan, jotka pidettiin 9. ja 10. marraskuuta 2016 (CAT/C/SR.1464 ja CAT/C/SR.1467), ja hyväksyi seuraavat loppupäätelmät 1492. kokouksessaan (CAT/C/SR.1492), joka pidettiin 29. marraskuuta 2016.

A. Johdanto

2. Komitea arvostaa sitä, että sopimusvaltio toimitti raporttinsa määräaikaan mennessä noudattaen komitean yksinkertaistettua raportointimenettelyä, ja kiittää sopimusvaltiota seurantamenettelyn ja siihen sisältyneiden suositusten noudattamisesta. Komitea tervehtii tyytyväisyydellä sopimusvaltion valtuuskunnan kanssa käytyä vuoropuhelua ja komitean esittämiin huolenaiheisiin annettuja suullisia vastauksia.

B. Myönteiset näkökohdat

3. Komitea tervehtii tyytyväisyydellä sitä, että sopimusvaltio on liittynyt seuraaviin kansainvälisiin sopimuksiin ja ratifioinut ne:

a) lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehty lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja 1. kesäkuuta 2012;

b) taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja 31. tammikuuta 2014;

c) kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja 8. lokakuuta 2014;

d) vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus ja sen valinnainen pöytäkirja 11. toukokuuta 2016.

4. Komitea tervehtii tyytyväisyydellä sopimusvaltion aloitteita muuttaa lainsäädäntöään yleissopimuksen kannalta merkittävillä aloilla muun muassa seuraavin tavoin:

a) 1. tammikuuta 2014 voimaan tulleet muutokset esitutkintalakiin (805/2011), pakkokeinolakiin (806/2011) ja poliisilakiin (872/2011);

b) 1. tammikuuta 2014 voimaan tulleen valvotusta koevapaudesta annetun lain (629/2013) hyväksyminen;

c) 1. tammikuuta 2015 voimaan tulleen valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain (1354/2014) hyväksyminen;

* Komitea hyväksynyt 59. istunnossaan (7. marraskuuta – 7. joulukuuta 2016).

d) 10. maaliskuuta 2015 ehdotetut muutokset poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin (HE 348/2014);

e) 14. maaliskuuta 2015 ehdotetut muutokset säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköistä annettuun lakiin (HE 172/214);

f) 1. toukokuuta 2015 voimaan tulleet muutokset vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin (45/2014);

g) 1. heinäkuuta 2015 voimaan tulleet muutokset kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettuun lakiin (746/2011);

h) 1. heinäkuuta 2015 voimaan tulleet ulkomaalaislain muutokset (170/2014 ja 218/2014), jotka muun muassa kieltävät kansainvälistä suojelua hakevien ilman huoltajaa oleskelevien alaikäisten säilöönoton;

i) 1. tammikuuta 2016 voimaan tulleet oikeudenkäymiskaaren muutokset (46/2014), jotka nimenomaisesti kieltävät kidutuksella saadun todisteen hyödyntämisen oikeudenkäynnissä.

5. Komitea tervehtii myös tyytyväisyydellä sopimusvaltion aloitteita parantaa politiikkaansa, ohjelmiaan ja hallintotoimiaan yleissopimuksen noudattamiseksi muun muassa seuraavin tavoin:

a) naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman 2010–2015 hyväksyminen ja seksuaalisen väkivallan uhrien tukipalveluja koskevan hankkeen toteuttaminen;

b) kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman 2012–2013 hyväksyminen;

c) tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelman 2012–2016 hyväksyminen elokuussa 2012;

d) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kansallisen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelman 2010–2015 toteuttaminen sekä seksuaalisen ja fyysisen väkivallan uhreiksi joutuneille lapsille ja nuorille apua tarjoavan lasten talo -kokeiluhankkeen toteuttaminen vuosina 2013–2016;

e) sisäasiainministeriön nimittäminen 1. kesäkuuta 2014 ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattoriksi ajalle 1. kesäkuuta 2015 – 31. toukokuuta 2017;

f) eduskunnan oikeusasiamiehen nimittäminen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan mukaiseksi Suomen kansalliseksi valvontaelimeksi 7. marraskuuta 2014;

g) vankien terveydenhuoltopalvelujen siirto sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimivalle Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle vuonna 2016.

C. Pääasialliset huolenaiheet ja suositukset

Kidutustekojen vanhentuminen

6. Komitea on huolissaan siitä, että kidutusrikokseen sovelletaan 20 vuoden enimmäisaikaa syyteoikeuden vanhentumisen osalta ja että ainoastaan kaikkein vakavimmissa kidutustapauksissa, joissa rikos on tehty osana sotarikosta tai rikosta ihmisyyttä vastaan, joista enimmäisrangaistuksena on elinkautinen vankeus, syyteoikeus ei vanhene kidutustekojen osalta (1, 2 ja 4 artikla).

7. **Komitea toistaa suosituksensa (CAT/CFIN/CO5-6, 7 kohta) siitä, että sopimusvaltion tulisi muuttaa rikoslakiaan varmistaakseen, ettei kidutustekoihin sovelleta minkäänlaista vanhentumisaikaa.**

Oikeudelliset perustakeet

8. Komitea on huolissaan seuraavista tiedoista:

a) ilmoitukset jopa useita päiviä kestävistä viivytyksistä säilöönotosta ilmoittamisessa, etenkin sellaisten ulkomaalaisten kohdalla, joilla ei ole asuinpaikkaa sopimusvaltiossa ja jotka eivät puhu suomea;

b) poliisin säilyttämien henkilöiden terveydenhuollon puutteet, jotka liittyvät muun muassa saapumisen yhteydessä järjestettävään järjestelmälliseen terveystarkastukseen etenkin Espoon, Imatran, Kuopion, Lahden ja Vantaan poliisin säilöönottotiloissa;

c) rikostutkinnassa suoritettavien kuulustelujen järjestelmällisen äänittämisen ja videoinnin puuttuminen ja se, että ainoastaan tietyillä poliisilaitoksilla on tällaiset laitteet lasten kuulemista varten (2, 11 ja 16 artikla).

9. **Sopimusvaltion tulisi**

a) panna säännökset täytäntöön ja noudattaa enintään 48 tunnin määräaikaa, jonka kuluessa vapaudenmenetyksestä ilmoitetaan jokaisen säilöönotetun henkilön perheenjäsenelle tai jollekin muulle hänen valitsemalleen henkilölle;

b) varmistaa, että lääkäri suorittaa uusille säilöön otetuille henkilöille, myös tutkintavangeille, tavanomaisen terveystarkastuksen 24 tunnin kuluessa heidän saapumisestaan kaikissa poliisin säilöönottotiloissa ja että säilöön otetun henkilön pyytäessä hänelle järjestetään pääsy riippumattoman lääkärin luokse;

c) antaa tiedot terveystarkastuksesta ja järjestää pääsy terveydenhuoltoon kaikille tutkintavangeille, erityisesti Espoon, Imatran, Kuopion, Lahden ja Vantaan poliisin säilöönottotiloissa;

d) myöntää riittävät varat siihen, että kaikki esitutkintatilat ja erityisesti poliisilaitokset voidaan järjestelmällisesti varustaa videovalvontajärjestelmillä ja äänitys- ja videointilaitteilla.

Todisteiden hylkääminen

10. Komitea panee merkille, että oikeudenkäymiskaari kieltää kidutuksella saadun todisteen hyödyntämisen oikeudenkäynnissä, mutta on kuitenkin huolissaan siitä, että oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 25 pykälän 3 momentti sallii lainvastaisesti hankitun todisteen hyödyntämisen, jollei tämä vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista, jolloin kaltoinkohtelu ei välttämättä jää soveltamisalan ulkopuolelle (2 ja 15 artikla).

11. **Komitea suosittelee, että sopimusvaltio muuttaa oikeudenkäymiskaarta siten, että se kieltää kaltoinkohtelulla saadun todisteen hyödyntämisen oikeudenkäynnissä, ja poistaa säännökset, jotka antavat tuomioistuimille mahdollisuuden hyödyntää laittomasti hankittua todistetta harkintavaltaansa perustuvan tulkinnan myötä.**

Palautuskielto (non–refoulment)

12. Komitea panee merkille, että turvapaikkahakemusten määrä lähes kymmenkertaistui sopimusvaltiossa viime vuoden aikana ja pakolaisiksi tunnustettujen määrä kasvoi. Komitea on kuitenkin huolissaan siitä, että viimeaikaiset lainsäädännön ja käytäntöjen muutokset ovat voineet heikentää turvapaikanhakijoiden oikeudellisia takeita ja lisätä riskiä joutua palautetuksi. Se on huolissaan siitä, että "humanitaarinen suojelu" on poistettu kansallisesta suojeluluokituksesta, turvapaikanhakijoiden oikeusapua on rajoitettu, pakolaisaseman määrittämismenettelyjä on nopeutettu, mihin voi myös liittyä nopea maasta poistaminen, ja käyttöön on otettu seitsemän päivän määräaika täytäntöönpanokiellon hakemiselle, kun

kielteisestä päätöksestä tehty valitus on tuomioistuimen käsiteltävänä, jolloin valituksella ei välttämättä ole automaattisesti lykkäävää vaikutusta. Komitea on lisäksi huolissaan siitä, että turvapaikanhakijoiden joukossa olevia kidutuksen uhreja ei välttämättä tunnisteta tehokkaasti ja että turvapaikanhakijoita otetaan edelleen säilöön etenkin silloin, kun he odottavat maasta poistamista. Se on myös huolissaan siitä, ettei poliisin ja rajavartiolaitoksen ylläpitämissä säilöönottotiloissa pidettyjen turvapaikanhakijoiden ja laittomasti maassa olevien määristä ole tilastotietoja (2, 3 ja 16 artikla).

13. **Sopimusvaltion tulisi**

a) ryhtyä tehokkaisiin lainsäädännöllisiin, oikeudellisiin ja hallinnollisiin toimenpiteisiin säilyttääkseen korkeatasoiset pakolaisaseman määrittämismenettelyt ja noudattaa samalla yleissopimuksen 3 artiklan mukaisia palautuskieltoa koskevia velvoitteitaan;

b) varmistaa, että turvapaikkahakemukset arvioidaan yksilöllisesti ja tapauskohtaisesti, että turvapaikanhakijoiden saatavilla on oikeusapua menettelyn kaikissa vaiheissa, että turvapaikanhakijoilla on tosiasiallinen oikeus valittaa kielteisistä päätöksistä ja että ulkomaan kansalaisten palauttamista koskevan lainsäädännön mukaan palauttamismääräyksistä tuomioistuimille tehdyillä valituksilla on lykkäävä vaikutus;

c) varmistaa, ettei ketään henkilöä karkoteta, palauteta tai luovuteta toiseen maahan, jos on perusteltu syy uskoa, että hän olisi siellä vaarassa joutua kidutetuksi;

d) varmistaa, että mielenterveysongelmat ja muut kidutuksen aiheuttamat traumaattiset seuraukset seulotaan ja että kaikille kidutuksen uhreiksi joutuneille turvapaikanhakijoille tarjotaan apua, asianmukaista erityishoitoa ja kuntoutusta;

e) pidättäytyä ottamasta turvapaikanhakijoita ja ulkomaalaisia säilöön, edistää säilöönoton vaihtoehtoja ja tarkistaa politiikkaansa saattaakseen sen yhdenmukaiseksi ohjeiden kanssa, jotka koskevat turvapaikanhakijoiden säilöönottoon sovellettavia perusteita ja standardeja sekä säilöönoton vaihtoehtoja;

f) perustaa mekanismi, jolla valvotaan ulkomaalaislain nojalla säilöön otettuja turvapaikanhakijoita ja laittomia maahanmuuttajia ja kerätään heistä sukupuolen, iän, etnisen alkuperän ja lähtömaan mukaan eriteltyjä tilastotietoja, ja toimittaa nämä tiedot komitealle.

Kansallinen valvontaelin

14. Komitea on huolissaan siitä, että vaikka eduskunnan oikeusasiamiehelle on annettu tehtäväksi toimia kansallisena valvontaelimenä, oikeusasiamiehelle ei ole osoitettu riittäviä taloudellisia ja henkilöstöresursseja eikä kansallisella valvontaelimellä välttämättä ole tarvittavia henkilöstöresursseja tehtävänsä toteuttamiseen (2 artikla).

15. **Sopimusvaltion tulisi vahvistaa kansallista valvontaelintä järjestämällä sille riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit, jotta se pystyy hoitamaan tehtävänsä riippumattomasti ja tehokkaasti kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen komitean alakomitean ohjeiden mukaisesti. Sen tulisi myös harkita mahdollisuutta perustaa kansallinen valvontaelin erilliseksi yksikökseen eduskunnan oikeusasiamiehen alaisuuteen, jolloin sillä olisi oma rahoitus ja henkilöstö.**

Tutkintavankien säilyttäminen poliisin säilöönottotiloissa

16. Komitea ottaa huomioon vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin tehdyt muutokset ja eduskunnalle 1. joulukuuta 2016 tutkintavankeudesta annetun hallituksen esityksen, jonka

mukaan muun muassa tutkintavankien säilyttäminen poliisin säilöönottotiloissa tulisi lopettaa viimeistään vuoteen 2025 mennessä. Komitea on kuitenkin edelleen huolissaan siitä, että tutkintavankeja säilytetään pitkiä aikoja poliisin säilöönottotiloissa, jotka eivät täytä tutkintavankien säilyttämisen edellytyksiä, sillä tutkintavangit saattavat muun muassa joutua kaltoin kohdelluiksi eikä heillä ole mahdollisuutta ulkoliikuntaan, television katseluun tai muuhun mielekkääseen toimintaan. Se on myös huolissaan siitä, että päihdyttävien aineiden vaikutuksen alaisena olevia henkilöitä säilytetään edelleen poliisin säilöönottotiloissa pelkän päihtymistilan vuoksi (2, 11 ja 16 artikla).

17. **Sopimusvaltion tulisi**

a) lopettaa tutkintavankien säilyttäminen poliisin säilöönottotiloissa ja osoittaa riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit sekä infrastruktuuri Rikosseuraamuslaitokselle, jotta tutkintavangit voidaan sijoittaa asianmukaisiin säilöönottopaikkoihin;

b) nopeuttaa oikeudenkäyntejä ja mahdollisuuksien mukaan ottaa käyttöön säilöönoton vaihtoehtoja, kuten sähköisesti valvottavat ja tehostetut matkustuskiellot, kotiaresti ja takuumaksut;

c) säilyttää poliisin säilöönottotiloihin sijoitettujen tutkintavankien oikeudelliset takeet ja asema ja tarjota tutkintavangeille todellinen mahdollisuus päivittäiseen ulkoliikuntaan, television katseluun ja muuhun mielekkääseen toimintaan;

d) antaa tietoja tuloksista, joihin oikeusministeriön työryhmä on päätynyt harkitessaan vastuun siirtämistä poliisin tiloissa säilytettävien tutkintavankien osalta oikeusministeriön hallinnon alalle;

e) varmistaa, että pelkästään päihtymystilan vuoksi säilöön otetut päihtyneet henkilöt sijoitetaan riittävän pätevän henkilökunnan valvontaan, esimerkiksi katkaisuasemille.

Nuorena rikoksen tehneiden vankeus

18. Komitea ottaa huomioon sen, että nuorena rikoksen tehneiden alhainen määrä hankaloittaa erillisten vankilatilojen rakentamista tähän tarkoitukseen. Komitea on kuitenkin huolissaan siitä, että vankiloissa alaikäisiä pidetään yhdessä aikuisten vankien kanssa (2, 11 ja 16 artikla).

19. **Komitea suosittelee, että sopimusvaltio ryhtyy toimenpiteisiin erottaakseen nuorena rikoksen tehneet aikuisista kaikissa vankiloissa ja ottaa tällöin huomioon heidän etunsa Yhdistyneiden kansakuntien nuoriso-oikeudesta annettujen vähimmäissäännösten mukaisesti ("Beijingin säännöt") ja vapautensa menettäneiden nuorten suojelemisesta annettujen Yhdistyneiden kansakuntien sääntöjen mukaisesti.**

Vankiloiden saniteettilaitteet

20. Komitea palauttaa mieleen, että sen edellisten loppupäätelmien (CAT/FIN/CO5-6, 14 kohta) mukaan kolmen eri vankilan yhteensä 222 vankisellissä ei ollut asianmukaisia saniteettilaitteita, mukaan lukien käymälää. Komitea on huolissaan siitä, että kahdessa vankilassa on edelleen 118 selliä ilman käymälää, nimittäin Helsingin ja Hämeenlinnan vankiloissa, ja että kunnostetut tilat otetaan käyttöön vasta vuonna 2017 (11 artikla).

21. **Komitea toistaa suosituksensa (CAT/CFIN/CO5-6, 14 kohta) siitä, että sopimusvaltion tulisi nopeuttaa Helsingin ja Hämeenlinnan vankiloiden kunnostamista, jotta kaikissa selleissä olisi asianmukaiset saniteettilaitteet, mukaan lukien käymälät.**

Tahdosta riippumaton sijoittaminen psykiatriseen laitokseen ja siellä tapahtuva hoito

22. Komitea ottaa huomioon kesäkuussa 2016 voimaan tulleet mielenterveyslain muutokset, mutta on kuitenkin huolissaan siitä, että henkilöt, joiden psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt, eivät välttämättä ole tietoisia mahdollisuudestaan käyttää oikeussuojakeinoja, kuten riitauttaa tahdosta riippumattoman sairaalahoitoon määräämisen hallintotuomioistuimessa, jos heillä ei ole laillista edustajaa, perheenjäsentä tai muuta läheistä, joka osallistuu heidän hoitoonsa (2, 12, 13 ja 16 artikla).

23. **Komitea suosittelee, että sopimusvaltio muuttaa mielenterveyslakiaan ja antaa selkeät ja yksityiskohtaiset säädökset, joilla varmistetaan tehokkaat oikeudelliset takeet, mukaan lukien laillisen edustajan järjestäminen. Sopimusvaltion tulisi lisäksi vahvistaa niiden henkilöiden itsemääräämisoikeutta, joiden psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt siten, että heidän sijoittamisensa psykiatrisiin sairaaloihin ja sosiaalisiin laitoksiin perustuu vapaaehtoiselle tietoiselle suostumukselle, että heillä on tehokas muutoksenhakuoikeus ja että he pystyvät riitauttamaan tahdosta riippumattoman sairaalahoitoon määräämisen tuomioistuimessa.**

Rajoittamiskeinojen käyttö

24. Komitea pitää myönteisenä sitä, että sopimusvaltio on ilmoittanut ottavansa toukokuussa 2017 käyttöön uusia erityisbusseja, jossa vapautensa menettäneitä henkilöitä pidetään erillään. Komitea on kuitenkin huolissaan tiedoista, joiden mukaan yhdestä paikasta toiseen kuljetettavat vapautensa menettäneet henkilöt ovat kuljetuksen aikana käsiraudoissa, vaikka lain mukaan fyysisten rajoittamiskeinojen käyttö on harkinnanvarainen eikä tavanomainen toimenpide. Se on huolissaan myös siitä, että poliisilaitoksissa käytetään edelleen sänkyyn sitomista (2, 11 ja 16 artikla).

25. **Sopimusvaltion tulisi muuttaa lainsäädäntöään siten, että siinä säännellään tiukasti fyysisten rajoittamiskeinojen käyttöä vapautensa menettäneisiin henkilöihin, ja lopettaa vapautensa menettäneiden henkilöiden laittaminen käsirautoihin kuljetuksen ajaksi. Poliisilaitoksissa tulisi luopua sänkyyn sitomisesta.**

Sähkökäyttöisten ampuma-aseiden (etälamauttimien) ja muiden joukkojenhallinta-aseiden käyttö

26. Komitea on huolissaan tiedoista, joiden mukaan poliisit ovat useissa tapauksissa käyttäneet sähkökäyttöisiä ampuma-aseita (etälamauttimia) suljetuissa ympäristöissä, kuten poliisilaitoksissa. Se on myös huolissaan FN303-paineilma-aseiden käytöstä mielenosoituksissa, sillä nämä voivat aiheuttaa vakavia loukkaantumisia (11 ja 16 artikla).

27. **Sopimusvaltion tulisi varmistaa, että sähkökäyttöisiä ampuma-aseita käytetään tappavien aseiden asemesta ainoastaan äärimmäisissä ja rajatuissa tilanteissa, joissa on todellinen ja välitön hengenvaara tai vakavan loukkaantumisen vaara, ja että niitä käyttää ainoastaan koulutettu lainkäyttöhenkilöstö. Sopimusvaltion tulisi tarkistaa tällaisten aseiden käyttöä koskevia määräyksiään luodakseen korkean kynnyksen niiden käytölle ja kieltää nimenomaisesti niiden käyttö lapsiin ja raskaana oleviin naisiin. Komitea katsoo, että sähkökäyttöisiin ampuma-aseisiin tulisi soveltaa välttämättömyys- ja suhteellisuusperiaatteita eivätkä ne saisi kuulua henkilöstön varustukseen vankiloissa tai missään muissa paikoissa, joissa vapautensa menettäneitä henkilöitä pidetään. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio antaa tiukemmat ohjeet ja asianmukaista koulutusta lainkäyttöhenkilöstölle, jolla on lupa käyttää sähkökäyttöisiä ampuma-aseita, ja seuraa ja valvoo niiden käyttöä tiukasti asettamalla kirjaamis-, ilmoittamis- ja tarkistusmenettelyn pakolliseksi jokaisen käytön osalta. Tiukkoja ohjeita ja asianmukaista koulutusta tulisi soveltaa myös FN303-paineilma-aseiden käyttöön.**

Naisiin kohdistuva väkivalta ja perheväkivalta

28. Komitea on huolissaan naisiin kohdistuvan väkivallan, myös perheväkivallan ja seksuaalisen väkivallan, yleisyydestä sopimusvaltiossa, tapausten ilmoittamatta jättämisestä ja väkivallan torjuntaan osoitettujen varojen puutteesta. Se on huolissaan myös siitä, että raiskaus luokitellaan edelleen fyysisen väkivallan asteen mukaan eikä suostumuksen puuttumisen mukaan, että uhreille ei tietojen mukaan tarjota riittävää tukea, kuten erityispalveluja, sekä siitä, ettei väkivallan uhreille ja heidän lapsilleen ole tarpeeksi turvakotipaikkoja. Komitea on lisäksi huolissaan siitä, että pakkoavioliitto ei sisälly rikoslakiin omana erillisenä rikoksenaan (2, 12-14 ja 16 artikla).

29. **Sopimusvaltion tulisi**

a) laatia uusi naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen kansallinen toimintasuunnitelma, varmistaa sille riittävä rahoitus ja panna tehokkaasti täytäntöön naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Istanbulin yleissopimus) keskeiset määräykset;

b) perustaa tehokas ja riippumaton valitusjärjestelmä perheväkivallan uhreille;

c) varmistaa, että poliisi kirjaa kaikki perheväkivaltaa, myös seksuaalista väkivaltaa ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, koskevat väitteet, että ne tutkitaan viipymättä puolueettomasti ja tehokkaasti ja että tekijät asetetaan syytteeseen ja heitä rangaistaan;

d) varmistaa, että perheväkivallan uhrit hyötyvät suojelutoimenpiteistä, kuten lähestymiskielloista, ja että heillä on pääsy terveydenhuolto- ja oikeuspalveluihin, mukaan lukien neuvontaan sekä hyvitykseen, ml. kuntoutukseen;

e) muuttaa raiskauksen määritelmää kansallisessa lainsäädännössä siten, että se sisältää suostumuksen puuttumisen, lisätä raiskauskriisikeskusten määrää ja varmistaa korkeampi ilmoittamisaste sekä vahvistaa seksuaalisen väkivallan uhrien tukipalveluja ja kehittää matalan kynnyksen palveluverkosto, joka tarjoaa myös pitkäaikaista tukea;

f) järjestää koko maahan uhreja ja heidän lapsiaan, myös kunniaväkivallan uhreja ja heidän lapsiaan, varten turvalliset turvakotipaikat ja niille riittävä rahoitus;

g) järjestää poliiseille ja muille lainkäyttöviranomaisille, sosiaalityöntekijöille, tuomareille ja syyttäjille pakollista koulutusta naisiin kohdistuvan väkivallan kriminalisoivasta lainsäädännöstä ja sukupuoleen perustuvan väkivallan ja perheväkivallan uhrien, myös lapsiuhrien, haavoittuvuudesta;

h) sisällyttää pakkoavioliitto omaksi erilliseksi rikoksekseen rikoslakiin.

Ihmiskauppa

30. Komitea on huolissaan siitä, ettei ihmiskaupan uhreja aina suojella ja tunnusteta sopimusvaltiossa riittävällä tavalla. Se on huolissaan siitä, että seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa kaupattujen henkilöiden tunnistaminen ja tukeminen liittyvät rikosoikeudellisiin menettelyihin ja että ainoastaan sopimusvaltion kansalaiset ja asukkaat ovat oikeutettuja toipumisaikaan. Lisäksi on ilmoitettu, että tällaiset henkilöt poistetaan usein nopeasti sopimusvaltiosta tarjoamatta heille apua. Komitea on huolissaan myös siitä, että lainkäyttö-, maahanmuutto- ja muulla henkilöstöllä, joka kohtaa työssään ihmiskaupan uhreja, ei ole järjestelmällistä koulutusta ja ohjeistusta, joiden ansiosta he voisivat tunnistaa uhrit paremmin ja tukea heitä (2, 10, 12-14 ja 16 artikla).

31. **Sopimusvaltion tulisi**

a) panna täytäntöön kansainvälinen ja kansallinen ihmiskaupan vastainen lainsäädäntö ja kehittää integroitu ja koordinoitu kehys ihmiskaupan torjuntaan;

b) ryhtyä tehokkaisiin toimenpiteisiin ihmiskaupan torjumiseksi ja poistamiseksi, laatia ohjeet ja antaa erityiskoulutusta lainkäyttö- ja maahanmuuttoviranomaisille ja muille työssään ihmiskaupan uhreja kohtaaville viranomaisille uhrien tunnistamisesta ja tekijöiden tutkimisesta, syytteeseen asettamisesta ja rankaisemisesta;

c) tehostaa ihmiskaupan uhrien suojelua ja tarjota heille oikeussuojakeinoja, kuten maksutonta oikeusapua, lääketieteellistä ja psykologista apua ja kuntoutusta, sekä pääsy asianmukaisiin turvakoteihin ja apua ihmiskauppatapausten ilmoittamiseen poliisille, myöntää kaikille ihmiskaupan uhreille toipumisaika ja estää ihmiskaupan kohteena olleiden henkilöiden paluu lähtömaihinsa, jos on perusteltu syy uskoa, että he olisivat siellä vaarassa joutua kidutetuiksi.

Koulutus

32. Komitea panee merkille viranomaisille tarjottavan monenlaisen koulutuksen, mutta on kuitenkin huolissaan siitä, että kidutuksen kieltoa koskevaa koulutusta järjestetään ainoastaan rajavartiolaitoksen henkilöstölle eikä kaikille henkilöille, jotka kohtaavat työssään vapautensa menettäneitä henkilöitä. Se on huolissaan myös siitä, että eduskunnan oikeusasiamies on katsonut poliisivankiloiden henkilöstön koulutuksen olevan epätasaista, että viranomaisten koulutuksesta ei kerätä järjestelmällisesti tietoja ja ettei käytettävissä ole koulutusohjelmien arviointeja. Komitea on huolissaan myös siitä, ettei kaikille terveydenhuollon ammattilaisille ja muille vapautensa menettäneiden henkilöiden parissa työskenteleville viranomaisille tarjota koulutusta määräyksistä, jotka annetaan käsikirjassa kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen tutkimiseksi ja dokumentoimiseksi tehokkaasti (Istanbulin pöytäkirja) (10 artikla).

33. **Sopimusvaltion tulisi**

a) tehdä yleissopimuksen määräyksiä ja kidutuksen ehdotonta kieltoa koskeva koulutus pakolliseksi kaikille lainkäyttöviranomaisille ja erityisesti niille, jotka kohtaavat työssään poliisin säilöönottotiloissa säilytettäviä henkilöitä;

b) kerätä järjestelmällisesti tietoja lainkäyttöviranomaisten ja viranomaisten koulutuksesta ja kehittää ja toteuttaa erityisiä menetelmiä sen tehokkuuden ja vaikuttavuuden arvioimiseksi;

c) varmistaa, että Istanbulin pöytäkirja otetaan olennaiseksi osaksi kaikkien terveydenhuollon ammattilaisten ja muiden vapautensa menettäneiden henkilöiden parissa työskentelevien viranomaisten koulutusta;

d) ottaa käyttöön pakkokeinoja sisältämättömiä tutkintamenetelmiä koskevia koulutusohjelmia kidutusta käsittelevän YK:n erityisraportoijan suositusten mukaisesti.

Seurantamenettely

34. **Komitea pyytää sopimusvaltiota toimittamaan 7. joulukuuta 2017 mennessä tietoja komitean niiden suositusten seurannasta, jotka koskevat kansallista valvontaelintä, vastuun siirtoa poliisin säilöönottotiloissa säilytettävien tutkintavankien osalta oikeusministeriön hallinnon alalle ja vangittujen nuorten erottamista aikuisista kaikissa vankiloissa (katso 15, 17d) ja 18 kohta). Sopimusvaltiota kehotetaan samassa yhteydessä ilmoittamaan komitealle**

suunnitelmistaan joidenkin tai kaikkien loppupäätelmiin sisältyvien jäljellä olevien suositusten toteuttamiseksi seuraavan raportointijakson aikana.

Muut asiat

35. **Komitea kehottaa sopimusvaltiota ratifioimaan ne Yhdistyneiden kansakuntien keskeiset ihmisoikeussopimukset, joiden sopimuspuolena se ei vielä ole, eli ulkomaisten siirtotyöntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä suojelua koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ja kansainvälisen yleissopimuksen kaikkien ihmisten suojelemisesta tahdonvastaiselta katoamiselta.**

36. **Sopimusvaltiota pyydetään jakamaan komitealle toimitettua raporttia sekä näitä loppupäätelmiä laajalti alueellaan asianmukaisilla kielillä virallisilla verkkosivuilla, joukkoviestimissä ja kansalaisjärjestöjen välityksellä.**

37. **Sopimusvaltiota pyydetään antamaan seuraava raporttinsa, joka on kahdeksas määräaikaisraportti, 7. joulukuuta 2020 mennessä. Ottaen huomioon, että sopimusvaltio on sitoutunut raportoimaan komitealle yksinkertaistetun raportointimenettelyn mukaisesti, komitea toimittaa sopimusvaltiolle tätä tarkoitusta varten asialuettelon sopivana ajankohtana ennen raportointia. Sopimusvaltion vastaukset asialuetteloon muodostavat sopimusvaltion kahdeksannen yleissopimuksen 19 artiklan mukaisen määräaikaisraportin.**